

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

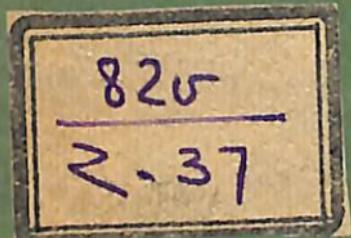
պատճեննել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Mit SCHWEIGER UND KNECHT

19 NOV 20

2-37

Մ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

ՀԱՅՈՒԹ Թիվ 7

Պատմություններ

ԱԱՍԻՄ

ՓՈԽԱԿԱՆ ՓՈԽԱԿԱՆ

Թիգի Լեւոն Փ. Գալէմինառեան

Gäbler

EVEREST PRODUCTS COMPANY

PAPETERIE-EVEREST

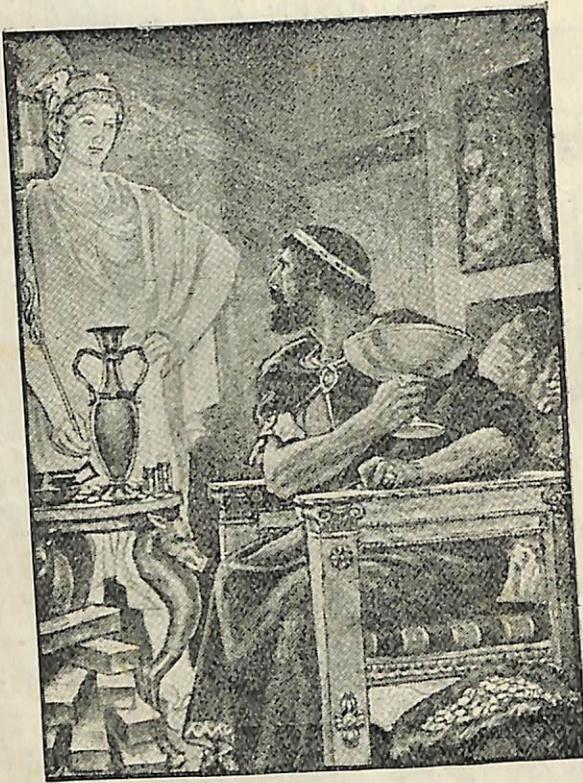

Հայաստակություն ՀԱՅԱՀԱԿ-ՄԵԽԱՐԱԳ, Տպագրատան
25, Եարա Թէվլիի, Գանիիրէ, Եղիպտու

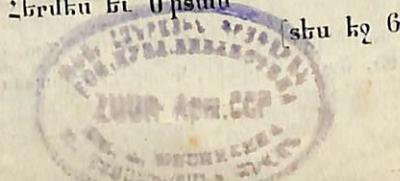
7.06.2013

22853

ՀՅՈՒՅՆ ՀՅՈՒՅՆ ՀՅՈՒՅՆ ՀՅՈՒՅՆ ՀՅՈՒՅՆ ՀՅՈՒՅՆ ՀՅՈՒՅՆ ՀՅՈՒՅՆ

Հերմեն Եւ Միստու

ՄԻՏԱՍ

Ա.

ՄԻՏԱՍԻ ԱԳԱԶՈՒԹԻՒՆԸ

Ժամանակին, Միստոս անուն՝ հարուստ
թագաւոր մը կ'ապրէք ։ Փոքր աղջկկ մ'ու-
նէր, որուն մտսին ևս միայն կը համամ պատմե-
ծեցի։ Իր անունը կամ երբեք չիմացայ,
կամ թէ բոլորովին մոռցած եմ։ Եւ որով-
հնուեւ կը սիրեմ փոքր աղջիկներուն ար-
տասովոր անուններ ասու, դայն պիտի կոչեմ
Ուկեամարի։

Միստոս թագաւորը աշխարհի մէջ ամէն
բանէ աւելի ոսկին կը սիրէք։ Իր թագաւոր-
ուսկան թագին մեծ արժէք կ'ուտար պար-
զացէս աստ' համար, որ ան ա՛յգ մեսաղէն
շնուած էր։ Եթէ ուրիշ որեւէ բան կար, որ
չսփով մը սիրելի եղած էր իրեն, այդ ու
իր փոքր աղջիկն էր, որ յաձուխ զուտր-

թութեամբ իր գահին պատուանդանին շուրջ
կը խաղար։ Բայց Միասա՝ քանի սիրէր
իր գուստորը, այնքան աւելի կը սասականար
իր փափաքը՝ հարատութիւն գիրելու։ Խեղճը
կը խորհէր թէ՝ լաւագոյն բանը որ կը նար
ընել իր սիրելի աղջկան համար, ամենամեծ
զումորը կտակեն էր անոր։ Այնպիս որ,
իր ամբողջ խորհուրդն ու ժամանակը յատ-
կացուց միայն այդ նպատակին։

Վերջապէս, (ինչպէս մարդիկ անխոնեմ
կը գանձնն եթէ միշտ հետամուռ չըլլան ի-
մաստութեան), Միասա այնքան աւագ զնուց
իր անմասութեան մէջ, որ կ'ուզէր ամէն բան
ոսկի տեսնալ, ու ինչ որ ոսկի չէր խոսելի
էր իրեն։

Սովորութիւն ըրած էր օրուան մեծա-
գոյն մասը անցնել մութ, տիրասե-
սիլ, գետնայարկ սենեակի մը մէջ, ուր կը
պահէր իր հարատութիւնը։

Այս մութ ծակը — զոր հոգիւ կարելի էր
զնդանէ մը զանազանել — միակ վայրն էր
ուր Միասա կ'երթար՝ երբ ուզելու ըրախաց-
նել ինքզինքը։ Գուսը զգուշութեամբ
կզպելէ վերջ, տոպրակ մը ոսկի դրամ, ոս-
կիէ մեծ բաժակ մը, ոսկի ծանու կտոր մը,
և կամ ոսկեփոշի չափելու աման մը կ'առ-
նէր, կը բերէր զայն սենեակի մէկ մութ ան-
կիւնէ՞՝ զանձարանին միտկ, նեղ պատուհա-

նէն ներս ցոլոցող լոյսին մօմ, ու կը դիակը
երկար լոյսին արձէք կ'ուտար անոր հա-
մար միայն, որ առանց անոր իր գանձերը
չպիտի չպաղպային։ Յետոյ ունեցած ոսկի
գրանիները կը համրէր, ոսկիի կառուները վէր
կը նետէր ու վար ինկած տաննին կը բաւ-
նէր զանձնք, մատուերովը կը խառնէր ուկե-
փոշին, ոսկի բաժակի մը փայլուն մակերեսին
վրայ ցոլոցող իր գուտրիթ գէմքը կը դիակը
ու ինքնիրեն կ'ըսէր. «Օ՛, Միաս'ս, Միաս'ս,
հարսւատ, թագուու'ր Միասա, ո՞րքան եր-
շանիկ ես զուն»։ բայց ահանելիք բան էր այդ
ծիծաղարժ գէմքը, որ բաժակին ետ իրեն՝
կը ժպտէր կործես բաժակը գլասակից
անոր անմասութեան, քիթ բերան ծակլով
կը ծաղրէր զինք։

Միասա ինքզինքը երջանիկ կը կոչէր,
բայց և այսպէս կ'զգար թէ տակաւին
պէտք եղած երջանիկութիւնը չ'ունեւու։ Ամե-
նամեծ հաճոյքը միայն այնատեն պիտի ու-
նենար՝ երբ ամբողջ աշխարհ իր գանձարա-
նը բլուր, լիցուն զեղին մետաղներով։

Բ.

ՀԵՐՄԵՍԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Օր մը, Միասա՝ քառ սովորակունին զան-
ձարան մասն էր, երբ յանկարծ նշմարեց որ

շուք մը ինկառ իր ոսկեկոյտին վրայ ու վեր
նայելով՝ կուրմբագոյն այսերով, զուարթ օ-
տարական մը տեսաւ, հանդորա կեցոծ՝ նեղ
լուսամուտէն եկող լոյսին մէջ :

Միտաս յիշեց թէ՝ դուռը բաւ մը կզպոծ
էր, և թէ ոչ մէկ մահկանացու կրնար զայն
բանալ՝ գանձարան մտնելու համար Եղբա-
կացութիւնը սա եղու, որ իր այցելուն հա-
ստրակ մահկանացու մը չէր կրնար ըլլու :

Օտարականը գիտեց սենեակը, ու անոր
պարունակութիւնը նկատի սահելէ վերջ,
գործաւ Միտասին ու ըստու .

— Յարեկամս, գուն հարուստ մարդ
մըն ես : Կը խորհիմ թէ չկայ աշխարհի
մէջ ուրիշ սենեակ մը, ուր այսքան դրամ
հաւաքուած է :

— Քիչ թէ շատ այո՛, պատասխաննեց
Միտաս, գեգոն եղանակով մը՝ Բայց, վեր-
ջապէս, ասմաք ոչինչ կ'արժեն երբ նկատի
ասմուի թէ ամբողջ կեսնք մը մաշեցուցած
եմ զմոննք ձեռք ձգելու համար : Եթէ
մարդ մը կարենար հաղոր տարի տպրիւ,
հարստանալու ժամանակ կ'ունենար . . . :

— Ի՞նչ, բացագանչեց օտարականը,
ուրիմի գեռ գեգո՞ն ես :

Միտաս գլուխը շարժեց :

— Անդքեմ ըսէ՛ք, ի՞նչ կրնայ գոհա-
ցընել ձեզ, հարցուց օտարականը :

Միտաս լուս, կը խոկար : Յետոյ փոյշ-
ջուն գաղափար մը լրացու իրապէս, իր սի-
րած մետաղին չափ փայլուն գիւտ մըն էր
այդ :

Գլուխը վեր սահելով, նայեցաւ օտա-
րականին լուսաւոր դէմքին :

— Լո՛ւ, Միտաս, ըստ այցելուն, կը
հասկնամ թէ մտքիդ մէջ բոն մ'ունիս որ
պիսի գոհացնէ քեզ : Պատմէ ինձ, ի՞նչ է
փափաքլ :

— Միժիայն աս: Զանձքացած եմ ահա-
գին գժուարութեամբ հարստութիւն դիպելէ.
լուսագոյնս կ'ընեմ, շատ ջնջին կ'ըլլաց ար-
դիւնքը: Փափախ սա ե թէ, ի՞նչ բանի որ
դպիմ ոսկիի վերածուի :

Օտարականը այնքան ժպտեցու, որ կար-
ծես սենեանկը արեւէն բխող ճառագայթնե-
րու ողողումի մը տակ կը լուսաւորուէր, ու
ոսկիները աւելի եւս կը փայլէին :

— «Ոսկեղէն Հպո՞ւմը», բացագանչեց
օտարականը: Անշուշտ, պատիւներու արժանի
ես այսքան փայլուն գաղափար մը ունեցած
ըլլալուդ համար: Բայց վսաս՞ն ես որ այս
պիսի գոհացնէ քեզ :

— Ի՞նչպէս թէ չէ, ըստ Միտաս:

— Ու ասոր աիրայած ըլլալուդ հա-
մար երբեք չդիմի՞ զլջոք :

— Ի՞նչո՞ւ զլջոմ, պնդեց Միտաս, զիս

կատարելապէս երջանիկ ընելու համար առաջ կէ ուրիշ բանի չեմ բաղձար :

— Հետեւաբոր, ուզածիդ պէս թող ըլլայ, ըստւ օսարակնմը, ու ձեռքը վերցընելով հրաժեշտ առաւ ու մեկնեցաւ, ըսելով.— Վաղը, արշալոյախն՝ Ոսկեղէն Հպումը պիտի տրուի քեղի :

Գ.

ՕՏԱՐԱԿԱՆԻՆ ՆՈՒԷՐԸ

Յաջորդ օրը, Միտաս արթնցաւ երբ արեւին տառջին ճառագայթները, պատուհանէն ներս, կ'ոսկեզօծէին իր ննջասենեակին ձեղունը : Իրն այսպէս թռւեցաւ թէ՝ այդ օրուան լոյսը տարբեր փայլք մ'ունէր: Սևելի ուշադրութեամբ նայեցաւ, աչքերուն չէր հաւատար, ոսկիէ, փայլուն անկողնի մը մէջ կը պառկէր: Ոսկեղէն Հպումը եկած էր...

Մհանան ուրախութեամբ մը վեր ցատքեց Միտաս. ննջասենեակին մէջ կը վազէր սաղին անդին, իր առջեւ գտնուող ամէն բաներուն անյօդ ցանկութեամբ մը հոկելով՝ Մահճակալի ցողերէն մէկը բանեց ու այդ՝ անմիջապէս՝ ոսկեղէն սիւնի մը փոխուեցաւ: Պասունանի վարագոյրը մէկ կողմքաց. կերպար ծոնրացաւ իր ձեռքին մէջ. ամբազջութեամբ ոսկի գործար:

Աճապարանօք հազուասները հագաւ, ու զմոյլեցաւ ինքզինքը ձեռք մը հոյակապ, ոսկիէ զգեստի մը մէջ գանելով. հազուասը դիւրակորութիւնն ու կակլութիւնը կը պահէր, բայց ինք կը կքէր անոր ծանրութեան տակ: Դուքս հանեց թաշկինակը, որ փոքր Ոսկեամարին կատեւ չինած էր իրեն համար: Այդ ալ՝ նոյնպէս՝ ոսկի եղաւ. պղակի սիւրկի աղջկան ճաշակաւ:

ուր, գեղեցիկ կառարերը կ'եղերէին դայն ոսկիէ թերապէս:

Միտաս հրձուեցաւ իր բարեխսանութեան համար, կարծես պարապ նեղ կուգար իրեն:

Սանդուխն իսներէն վար իջաւ, սանդուխին ճաղերը, որոնց վրայէն իր ձեռքը սահեցուցած էր վար իջած աւեն ամբողջ փարփառն ոսկիի վերածուեցան: Դրան մզլակը վերցուց, այդ ալ սոկի գարձու: Ու պարտէղ մտաւ,

գերեզմանիկ կ'զբար ինքզինքը :

Հոն, յարդարուած ածուներու մէջ՝ կտյլն գոյնզբոյն ծաղլիկներ, պէսպէս վարդեր, թարմ ու մատղաշ բողբոչներ, սիրուն ծաղկանց հասակներ : Առառուան այդ զոլ օդին՝ հեշտալի էր իրենց բռւրումը : Իրենց քնքուշ կարմրութեամբը աշխարհի մէջ աշմէնին անուշ ու գեղեցիկ աեսարաններէն մէկը կը պարզուէր հոն Վարդելը՝ այդ առաւօս՝ ո՛րքան անուշ կ'երեւային իրենց համեստ գոյներով : Սակայն Միտոս գիտէր միջնցու մը վարդերը աւելի թանկազին դարձնել և թագաւորը յանձն առաւ մացաւէ մացաւ երթալ ու գործածել իր մոգական հպումը : Ամէն ծաղիկ ու բողբոջ ոնկիի կը վերածուէր :

Երբ այս հրաշալի գործողութիւնը աւարտերու վրայ էր, Միտոս թագաւորը նախաճաշի հրաւիլուեցաւ, ու առառուան այդ օդը տխորժուկը գերազանցօրէն սրած ըլլուշը աճապարեց ևս պարատ համիլ :

Իրապէս չեմ գիտեր թէ թագաւորական նախաճաշը ինչպէս կը պատրաստուէր Միտոսի ժամանակները :

Սակայն, կ'ենթագրեմ թէ՝ այս բացառիկ առառուան նախաճաշը կը բաղկանար կարկանդակներէ, փոքր, քաղցրանամ խայտածուկերէ, առագկուած գեանախնձորներէ,

թարմ հսկիթներէ, ու առւրձէ . իսկ աղջը կան, Ոսկեմարիի, համար աման մը հաց ու գաւաթ մը կաթ բմբուած էր :

Դ.

ՈՍԿԻԷ ՆԱԽԱՃԱՇԸ

Փոքր Ոսկեմարին տակաւին չէր եկած : Հայրը հրամացեց որ կանչեն զինքը, ու ինք սեղան նստած կ'սպասէր իր աղջկան Իրականութեան մէջ՝ Միտոս շատ կը սիրէր իր դուստրը, ու այս առաւօս ամէն օրուընէ ասարեր էր իր սէրը, որովհետեւ բախտը ժպտած էր իրեն :

Նատ չանցած Ոսկեմարին կամացուկ մը ու միասրբեր բացաւ դուռը ու ցուցուց ինքինքը . գոգնոցովը իր աչքերը կը սըրբէր, կը հեծկլասր, կարծես բանէ մը վշտացած էր:

— Ի՞նչ ունիս փոքրիկս, հարցուց Միտոս :

Ոսկեմարին առանց իր գոգնոցը երեսէն վար իջեցնելու, ձեռքը իրեն երկնցուց, ուր բանած էր վարդ մը, որ Միտոս տակաւին նոր կերպարանափոխած էր :

— Ի՞նչ գեղեցիկ, բացադանչեց հայրը, ու ի՞նչ կայ այդ հրաշալի, ոսկիէ վարդին մէջ որ քեզ վիշտ կը պատճառէ :

— Սիրելի հայր, հեծկլսաց պզոիկը,
գեղեցիկ չէ. աշխարհիս ամենասպարչելի ծա-
ղիկն է այս: Հագուստաներս հագուսելիք անոնիջա-
պէս վերջ, պարակէղ վազեցի վարդեր ժող-
ւելու համար, գիտեմ թէ շատ կը սիրես
զանանք, մանաւանդ, երբ տառնք փոքր
ողջկանդ ձեռքով հաւաքուած ըլլան: Բայց
ուռող...: Ի՞նչ մեծ գժրախառութիւն: Բոլոր
գեղեցիկ վարդերը, որոնք այդքան ըստ-
րումսաւէտ էին, ու աեռքով՝ ո՛յնքան հիւս-
քանչ, թառամած, անկենդպան դարձած էին:
Անոնք գեղնած են. նայեցէ՞ք, այլիւս հոս
չունին...:

— Իմ սիրելի, անուշիկ աղջիկս, տառը
համար մի լոր... ըստ Միսաս: Կ'ա-
մընար խոսափանելու թէ՝ զանանք ինք փո-
խած ու բերած էր այդ վիճակին, որ այն-
քան գէշ կ'ազգէր իր աղջկան: Նստէ՛,
նօխանձագ ըրէ: Դուն շատ գիւրութեամբ
կրնաս տանկ վարդ մը, որ հարիւրաւոր տա-
րիներ կրնայ պահուիլ, փոխել մէկ օրուան
կեսնք ունեցող վարդերու հետ:

— Ես այսպիսի վարդեր չեմ ուզեր,
գյուղ լայտս Ռակեմարին ու ձեռքէն նեանց
զայն: Հաս չանի, կործ են տերեւ-
ները...:

Վերջապէս ոհզան նոտու:
Միհենոյն տանի, Միսաս զուաթ մը

— Ես այսպիսի վարդեր չեմ ուզեր, ովքոն
լացաւ Ռակեմարին ...

[Տիս էջ 12]

սուրծ լեցուց, սրճամմնը ոսկիի վերածաւած էր զայն վար դրած ատենը։ Միասաւ սկսաւ խորհիլ թէ՝ արտակարգ շռայլութիւն մը պիտի ըլլար իրեն պէս պարզ սովորութեանց աէր թագաւորի մը համար, նախաճաշչել ոսկեղբն ամաններու մէջ։

Կը շուտքէր թէ ի՞նչպէս պիտի կըր նար իր գանձերը ապահով պահել. խոհանոցի պահարանները չէին կընար վաստանելի տեղ մ'ըլլար՝ այդպիտի թանկարժէք ոսկիէ առարկաններու համար։

Այս խորհուրդէն տարսւած՝ գգուլ մը սուրծ տարսաւ բերանը, ու հեղուկը հալած ոսկիի փոխուեցու, ու վայրկեան մը չանցած միանոյլ ոսկի էր արդէն։

— Հէ՞, բացազմնչեց Միասա, յանկարծակիի եկած։

Պղամիկ խոյտածուկ մը նկասեց ամանին մէջ և իր մասամբ դպաւ անոր պոչին, ու մեծ եղաւ սոսկումը երբ ան անմիջապէս փոխուեցու հրաշութօրէն տապկուած ոսկի ձուեկի մը։

Այս արտասոց բան է, խորհեցաւ ան և իր աթուին կընակին յենելով։ Ու նախաճառ դիմուց փոքր Ոսկեարին, որ մեծ ախորժութով կ'ուտէր իր նախաճաշը։ Այսքան սուզ նախաճաշ մը իմ առջեւս, և սակայն ուտուելիք ո՛չ մէկ բան։

Ե.

ՈՍԿԻԷ ԱՂՋԻԿԸ

Իմ սիրելի, պղամիկ բարեկամներս, երբեք լսո՞ծ էք այսքան ախուը, այսքան խղճաշն էր, որ կընար թագաւորի մը տռչեւ հանուելի։ Սակայն, անոր ճախութիւնը ոչինչ կ'արժէր ու անօդուտ էր ան պարզապէս։ Ամէնէն աղքատ գործաւոր մը, որ գետին նստելով կը նախաճաշէ կառը մը չոր հաց ու գաւաթ մը ջուր ունենալով իր տռչեւ, իրապէս շատ աւելի երջանիկ է, քան Միասա թագաւորը, որուն ախորժամ կերպարները իրենց ծանրութեամբ ոսկի կ'արժէին։

Ու ի՞նչ պիտի ըլլար ասոր վերջը Արդէն իսկ նախաճաշէն երած ատենը չսփառ զանց անօթի կ'զգար։ կէսօրուան ու իրիկուան ճաշերուն որքան անյագ պիտի ըլլար իր ախորժակը։ Սակայն քանի՞ օր պիտի կընար ապրիլ այս ճախ կերակուրներով։

Այս խոհուրդները այնքան ցաւ պատճառեցին իմաստան Միասա թագաւորին, որ սկսաւ խորհիլ թէ՝ վերջապէս՝ աշխարհի մէջ միակ փափաքելի բանը հարատութիւն դիզել

չէր։ Այնքան մեծ էր սահմանաթիւնը, ու կացութիւնը այնքան կնճռոտ, որ գտամագին հասաւեց։

Ոսկեմարին այլեւս չէր կրնար այս վեճատին դիմանալ։ Վայրիեան մը նաևած դիւմեց, ու իր ամբողջ ուշիմութեամբը ջանաց զանեւ թէ ի՞նչ եղած էր հօրը։ Յետոյ՝ զայն միսիթարելու քաղցր լատողէ մը մզուած, եւ լու իր աթոռեն, վազեց գէպի հօրը ու ներաց իր թեւերը անոր ծանկերուն շուրջ։ Հայրը ծուցու ու համբուրեց զինքը։ Բզու, գայ թէ իր գուտարին սէրը հազար անգամ։ ունելի յորդի էր քան այդ ամէնը որ Ոսկեղբն չզումով արժէք ստացած էին։

— Իմ միսկ, թանկագին Ոսկեմարիս ալաղակեց ան։

Բայց Ոսկեմարին չէր սլասասխաներ

Աւազ . . . :

Արքոն աղետարեր էր օտարականին հուէրը։ Այն վայրիեանին՝ որ Միասնի շըրթունքները գործն Ոսկեմարիի ձուկտին փոխառութիւն մը աեղի ունեցաւ։ Իր այնքան փոխառութիւն մը աեղի ունեցաւ։ Իր այնքան սննման, սիրալիր ու վարդագոյն դէմքը անդին կար ու անդին գոյն մը ստացաւ, իր այսեւ փայլուն դեղին գոյն մը ստացաւ, իր այսեւ քայլուն դեղին գոյն մը ստացաւ։ Իր անձնանքի վրայ արդունքիս սկսէ կտթիւներ կայցին։ Իր սեւ մանեակիւներն ու նոյն գոյնը ստացան։ Իր կտկուլ ու վարիուկ մոյզինը կտթծրաւ հայրացաւ հորը բարդունքներն ու նոյն գոյնը ստացան։

Եթ գժբախտութիւն, հօրը հարստանալու տեսչն զո՞ւ եղած էր, փաքը Ոսկեմարին այլեւս մորդկային արարած մը չէր, այլ ոսկիէ արձան մը։

Շատ ախուր պատմութիւն մը պիտի ըլլումը նկարագրել թէ ի՞նչպէս Միասնակառակի իր կամքին, սկսու լաւ, ու սադին անդին զարնեւ ինքինքը։ Ոչ կրնար գիմանալ նայելու իր աղջկան դէմքին, և ոչ ալ կըրնուր աչքերը հեռացնեւ անկէ։ Զէր հուռատար թէ ան ոսկիի փոխուած էր։ սոկայն աչքին առջեւն էր արձանը։

Արասառուալից աչքերը վեր առանելով՝ Պատմագողի կը նայէր, կը անսէր գորկանոր գէմքը ու կ'զգար թէ ան վերսախն կենդանանալու պէտք ունէր, միաը կը նախընտրէր ոսկիէն։

Սակայն ի՞նչ կրնար ընեւ։

Միասնի ձեռքին բան չէր գոր, ասդին անդին կը գորնուէր, ու կը փափաքէր աչխարհի ամէնէն աղքատ մորդը ըլլու, ու կորանցնեւ իր ամբողջ հորատութիւնը կտթիւնում վերագանելու հոմար իր վարդագոյն այսերով, սիրելի, փոքր աղջկէր։

Զ.

ԵՐՄԷՍԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Միտոսա այս վրգովմունքի և վհասառթեան մէջ էր, երբ յանկարծ նշանակեց օտարական մը որ դրան մօտ կը կինուր : Առանց խօսքի խնարհեցաւ, գիտաւ թէ նոյն այս անձը նուիրած էր այդ աղետարքեր պարգեւը Ասկեղին Հպումը : Օտարականը ատկաւին կը ժպաէր, ու կարծեա գեղին լոյս մը կը ափուէր ամբողջ սենեակին մէջ, կը սրայծառացնէր Ասկեղարիին կերպարանքը, ու ըսլոր այն առարկաները որսնք Միտոսի հպումով փոխած էին :

— Կու, բարեկամ Միտոս, խնդրեմ, ինչպէս, յոջողելքա՞ք. Ասկեղին Հպումին դո՞ն էր, հորցուց օտարականը :

Միտոս շարժեց իր գլուխը :

— Շատ խեղճ եմ, ըստ ան :

— Իրսպէս շատ խեղճ, բացագանձեց օտարականը : Ի՞նչպէս կ'ըլլայ այդ ես հաւասարիմ կերպով չգործադրի՞ցի ըրտծ խստումս : Մրտիդ փափաքները ամբողջ չունեցա՞ր :

— Ասկին ամին բան չէ . ու ես սըրտիս սիրելին կարացուցի, պատասխանեց Միտոս :

— Ի՞նչ կ'ըսէք, ըսել է երէկուընէ ի վեր նոր գիրաւ մ'ըրիք, գիտել առաւու օտարականը : Բայ', տեսնենք, այս երկու բաներէն ո՞րը առելի արէէքաւոր է — Ոսկեղէն Հպումը, թէ ոչ գուաթ մը մաքուր պազ ջուր :

— Օրհնեալ ըլլայ ջուրը... ոսկին երբեք չի կրնար թրջել իմ չորցած կոկորդու, բացազանչեց Միտոս :

— Ոսկեղէն Հպումը, թէ ոչ կտոր մը չուր հաց, շարունակեց օտարականը :

— Կտոր մը հաց, ամբողջ աշխարհի ոսկին կ'որմէ . պատասխանեց Միտոս :

— Ոսկիէ Հպումը, թէ ոչ քու ժամ մ'սաւ ջուռն փափուկ ու սիրուն պըզտիկ աղջիկ Ասկեղարին. հորցուց օտարականը :

— Իմ գուակս, իմ սիրելի գուակս, նոյնիսկ իր մէկ այսափոսիկը պիտի չուզէի փոխել այն կարսութեան հետ որ կրնայ ամբողջ աշխարհի զանգուած ոսկիի կոյտի մը վերածել, աղմաղակեց խեղճ Միտոս :

— Օտարականը լուրջ տկնարկ մը նետելէ վերջ ըստու. հիմա առելի իմաստուն ես, թագաւոր Միտոս : Ես կը համարամ որ քու սիրուդ մարդկային ըլլալէ գործած, ու ամբողջութեամբ սակիի վերածուած չէ : Եթէ իրսպէս այդպէս ըլլար քու պար ոդուդ

սնյոյս պիտի ըլլորդ Պատմէ աւանեմ Բոկեց զէն Հաղումէն կ'ուզե՞ս փրկուիլ:

— Կ'առեմ գայն, պատասխանեց Միշտու:

Այդ վարկհանին, ճանձ մը թառեցաւ իր քթին վրայ, սակայն անմիջապէս վոր ինկու, սրալհեաւ այդ ալ ոսկի դարձած էր: Միտաս դալգողաց:

— Գնա՛, ուրեմն, ու լողիք այն գետին մէջ, որ կը հսկի պարտէզիդ վարի կողմէն: Այդ ջուրէն աման մը առ, ու սրակէ բոլոր այն առարկաներուն վրայ, որ կ'ուզես իրենց նախկին վիճակին փոխել Եթէ Աջութեամբ ու անկեղծութեամբ կատարես այս, հաւանաբար պիտի ազատիս այդ չարիք քէն, որ քու ազանութեանդ պառզին է:

Միտաս խորհեցաւ, ու երբ իր գըւ լուխը վեր վերցուց, լուսաղէմ օստրականը անհետցած էր արդէն:

Է.

ՆՈՒԷՐԸ ԵՏ Կ'ԱՐՆՈՒԻ

Միտաս առանց ժամանակ անցնելու կառ է խոչոր կուժ մը խլեց (սակայն աւազ, ասիկու այլիւս կուժ կուժ մը չէր) ու աճապարկց գետեղերքը հանիլ: Դէպի մոցաւ

ները կը վագէր իր ամբողջ ուժովը, ըստ քանչելի բան էր աւանել որ դպած բուր տերեւները դեղին գայն մը կ'ստույին, կործես աշունը եկած էր: Գետեղերքը հասնելուն ուղղակի նետուեցաւ ջուրին մէջ, սասանց կօշիկներն իսկ հանելու:

— Փուֆ, փուֆ,

փուֆ, սկսու խխնջուլ

Միտաս, գլուխը հանե-

րով ջուրէն գուրաս: Լոււ,

իրսովէս զովացուցիչ

լոգանք մըն է այս կը

յուսում թէ Ոսկեղէն

Հաղումը անհետցաւ:

Հիմու ոկտաք է կուժս

լիցնեմ:

Կուժը միրձեց

ջուրին մէջ, լիցնելու

համար, սիրաը ուրա-

խոցաւ աւանելով թէ՝

ոսկի սամանը փախուե

ցաւ ասանջուսն պարզ

հովէ առանին: Կ'զգար թէ իր մէջ ու

փոփոխութիւն մը եղած էր: Իր կուրծ-

քին ճնշումը կործես կ'անհետանար ու ինք-

զինքը հանդարտ ու թեթեւ կ'զգար Ան-

կասկած սիրտը հետզհնաէ իր մորդկային
հանդամանքը կորանցուցած էր ու փոխուած,
անդրդուելի ու գգայազուրկ մետաղի մը
վերածուած. բայց հիմա, կրկին առջի կա-
կուզ վիճակը կ'ուստինաբ:

Գեղեցիկ, թարմ մանուշակ մը նշմա-
րելով, Միտոս մօտեցաւ ու գալու տառը իր
մտավը, մնձ ուրախութիւն պատաճառեց. ի-
րեն առանել որ ան պահեց իր ծիրանի գոյ-
նը, փոխուակ դալկանալու:

Ոսկեղին Հպումի
անէծքը իրապէս բաժ-
նուած էր իրմէ:

Միտոս թագուառ-
րը սրուտա շատապեց ու
առաջին գործը եղաւ-
ափ ափ ջուր սրսկել
փոքր Ոսկեմարիի սո-
կիէ արձանին վրայ:

Հաղիւ թէ ջուրը
դպրու անոր, ուրա-
խալի էր առանել անոր
վարդապոյն գէմքը,
կարմիր այտերը,
փանգալը, ու ըրա-

զարժացական որսուայացութիւնը, ինքչինքը
ջուրի ասկ դտած ըլլալուն համար. Աւ տառ-
կաւին հոյրը կը շորունակէր ջուրը սրսկել :

— Սիրելի հոյր, խնդրե՞մ, մի՛ ընէք
տիսէք, ի՞մ գեղեցիկ բաճկոնակս ի՞նչպէս
թրջեցիք, այս առաւօտ հագոծ էի, ըստ
փոքր աղջիկը:

Ոսկեմարին չէր դիտեր թէ ինք սոկիէ
փոքր արձան մը եղած էր, նոյնիսկ չէր
կրնար յիշել թէ ինչպէս հօրը զիրքը նետ-
ած էր գոյն մսիթարելու համար :

Հոյրը անհրաժեշտ չնկատեց պատմել
իր սիրալիր աղջկան թէ՝ որքն անխոնէմ
և զոծ էր ինք, բաւականացաւ յետ այնու-
կեսն քովը ցուցնելով թէ ո՛րքան փոխուած
էր : Նոյն սուսուօտ իր փոքր աղջիկը
պարտէզ սուսաջնորդեց, և մնացած ջուրը
սրակեց մացառներու ու վարդերու վրայ,
ու սոկիէ վարդերը ամբողջ փոխուեցան բու-
րումնաւէտ, գեղեցիկ, կարմիր ծաղիկներու :

Ոսկեղին Հպումին երկու բան սորվեցաւ
Միտոս՝ թագուառը, և մտքէն չնամեց զո-
նին մինչեւ իր կեանքին վերջը: Առաջին,
գեակն առաջները սոկիի պէս կը փալէին,
երկրորդ, փոքր Ոսկեմարիին մաղերը սո-
կիի գոյն մունէին որ երբեք չէր նկա-

760